

LIBER I.

TITULUS I.

DE JURE PERSONARUM, DEQUE LAICIS, ET CLERICIS GENERATIM.

1. PERSONARUM DIVISIO.—2. BAPTIZATI ECCLESIE IMPERIO SUBJICIUNTUR.—3. CATECHUMENI.—4. HIERARCHIA ORDINIS, ET JURISDICTIONIS.—5. CLERICORUM JURISDICTIONIS.—6. AD 8. EORUM JURA, ET PRIVILEGIA.—9. VITA, ET HONESTAS.—10. HABITUS.—11. ET 12. TONSURA.

Ut Civile, ita etiam Jus Canonicum pertinet ad *Personas, Res et judicia*. Personarum causa reliqua constituta sunt; itaque à personis exordiemur. Summa personarum divisio est, ut alii hominum Laici, alii Clerici sint (1). Qui divino cultui, et Ecclesie ministerio ab Episcopo in eorum ordinatione, seu consecratione addicti sunt, Clerici (2), reliqui fideles Laici appellantur. Clerici dicuntur à græco quodam verbo, quod latine *sors* est, quoniam peculiari modo pertinent ad sortem, atque hæreditatem Domini (3); *Laici* à græco verbo quod latine *populum* significat, quoniam populum, et plebem Ecclesie constituunt. Est et quoddam tertium genus personarum, quas *Ecclesiasticas* vocamus, cujusmodi sunt Monachi ordinibus non initiati, Moniales, et si qui sunt alii, qui quamquam inter clericos relati non sint, fruuntur tamen privilegiis clericorum, ob peculiare vitæ genus, quod profitentur.

(1) *Can. 7. caus. 12. q. 1.* Negligit nunc Jus Canonicum summam illam personarum divisionem, quam proponit Tribonianus §. 1. *Instit. de jur. personar.*, quod nimirum omnes homines aut liberi sunt, aut servi; sed olim suos Ecclesia servos habuit, quorum mentio est in Concilio Agathensi *can. 7.* apud Labbæum *collect. concil. tom. 5. col. 522.* Aurelianiensi IV. *can. 9. col. 1565.* Emeritensi *can. 20. col. 522. tom. 7.*, locisque aliis, et in Decretalibus *cap. 5. et 4. de rer. permut.* Ecclesie servos manumitte-

bat Prælati, tanquam procurator, non tanquam dominus; quoniam domini Ecclesie erat proprium, eaque idcirco *manumittens* dicitur in *cap. 4. de serv. non ordin.*, quia nimirum ejus auctoritate manumissio fiebat licet actus ipse manumissionis ab Episcopo perageretur. Justa autem causa opus erat, ut recte Ecclesie servi manumitterentur, et sine hac causa manumissi in servitatem revocabantur, ne quid Ecclesia caperet detrimenti. Concilium Hispalense I. *cap. 1. et 2. tom. 6. concil. collect. Labbæi col. 4515.* et Emeritense *can. 20. col. 522. tom. 7.* Ecclesie servi debebant operas, atque obsequium Ecclesie, à qua manumissi fuerant, uti quilibet libertus patrono suo, et huc referendum est Concilium Aurelianense IV. *col. 1565. tom. 5. cit.* et Emeritense *can. 20. col. 522. cit. tom. 7.*, cum hi liberti ab Ecclesie patrocinio, aut officio discedere prohibentur. Quin illud peculiare erat in Ecclesie servis, ut non modo ipsi, qui manumissi fuerant, sed etiam eorum liberi sub Ecclesie patrocinio esse deberent. Concilium Toletanum III. *can. 6* apud Baluzium *loc. cit. col. 400.* et Emeritense *cit. can. 20.* Ante ætatem Caroli M. triplex erat manumittendi modus, aut coram Principe *per denarium*, aut in Ecclesia *per chartam*, seu *tabulam*, aut etiam *per privatam epistolam*. Manumissio *per denarium* in eo erat posita, ut servus manu teneret denarium, quem Princeps jactabat, atque exentebat, uti habet vetus hujusce manumissionis formula apud Pithoeum *Formul. antiq. in Cod. canon. vet. Eccles. Roman. num. 4. pag. 457. ed. Paris. 1687.* et in *Gloss. Leg. Salic. tit. 28.* post Baluzium *Capitular. Reg. Franc. tom. 2. col. 477. ed. Venet. 1775.*, et Bignonium ad Marculfum *cod. loc. col. 614.*, atque uti constat ex Marculfo *Formular. lib. 1. cap. 22. et in appendic. cap. 24.* apud eundem Baluzium *loc. cit. col. 264. et 500.* ubi præceptum, et charta denariis occurrunt. Genus hoc manumissionis ex lege Ripuaria reperitur in Capit. Dagoberti Regis *num. 57.* apud Baluzium *Capitular. Reg. Franc. tom. 1. col. 23. ed. Venet. an. 1772.* ex Lege Salica à Marculfo *loc. cit.*, ex quo recte colligit Bignonius in *notis* ad illum Marculfi locum *col. 614.* manumissionem hanc ex *Lege Salica, Ripuaria, aut alterius adventitiæ gentis* processisse. Servi hoc modo manumissi *denariales* homines, et *denariales liberti* in Capitularibus Regum Francorum, atque in Legibus Longobardorum appellantur. Altera manumissio in Ecclesia fiebat *per chartam*, ut est in *capit. 6. Caroli M. an. 788.* apud Baluzium *tom. 1. col. 152. ed. cit.*, qui *per chartam in Ecclesia juxta altare dimissi sunt liberi*; eaque erat charta libertatis, quam dominus à se scriptam, aut subscriptam, atque in Ecclesia recitatum manumisso, tradebat, aut à se scriptam tradebat Archidiaconus, si dominus liberum esse servum ore pronunciaret. Atque hæc illa ipsa est manumissio, quam in Sacrosanctis Ecclesiis fieri dixit Tribonianus §. *multis Instit. de Libertin.*, quamque memorat Constantinus M. in *L. 1. et 2. C. de bis, qui in Eccles. manumitt.*, et qui eo modo liberi fiebant, secundum legem romanam manumitti dicebantur, atque hanc pertinet *capit. 58.* Legis Ripuarianorum apud Baluzium *loc. cit. tom. 1. col. 28.* Denique manumittebantur etiam servi *per privatam epistolam*, aut *chartulam*, et hinc Gregorius Turonensis *histor. lib. 9. cap. 26. col. 450. ed. Ruinarti Paris. 1669.* narrat, quod Ingoberga, Chariberti Regis Vidua, *subitanea ægritudine fatigata, migravit à seculo, multos per chartulas liberos derelinquens.* Servi manumissi per chartulam, aut tabulam, sive ea privatim esset conscripta, sive publice in Ecclesia recitata, *chartularii, et tabularii* dicebantur, quos *Capitulari* 21. Caroli M. *anni 805. num. 8. et 9.* apud Baluzium *loc. cit. col. 231. tom. 1. et cap. 7. Pippini ibid. col. 569.* distinguit à *denarialibus*, quorum supra

est facta mentio. Manumissi in Ecclesia patronam habebant ipsam Ecclesiam, manumissi coram Principe ipsum Principem; qui vero per epistolam ita manumittebantur, ut nullum obsequium manumissor retineret, defensionem Ecclesie, aut Principis, aut etiam alterius potentis impetrabant, ut esset qui eorum libertatem tueretur, et ab omni injuria eos vindicaret. Manumissi in Ecclesia ingenui fiebant; ac Romana civitate donabantur ex Constitutione Imperatoris Constantini *L. 1. Cod. Theod. de Manumiss. in Eccl.*, Sozomenus *Histor. lib. 1. cap. 9. pag. 21. et Valesii Cantabrigiæ 1720.* sed et manumissi extra Ecclesiam ingenuitatis jura consequerantur, cum ea lege à domino libertatem obtinuerant, uti patet ex *Leg. Ripuar. cap. 57. et ex Leg. Salica cap. 28. apud Baluzium Capitular. Reg. Franc. tom. 1. col. 28. et col. 213. atque ex Marcullo Formul. lib. 2 cap. 32. et in appendic. cap. 48. col. 290 et 303. apud eundem Baluzium tom. 2. Nam ea res à domini arbitrio pendebat, et forte, uti putat Bignonius ad Marcullum lib. 2. cap. 52. col. 659. apud Baluzium loc. cit. tom. 5. ea tempestate libertinorum, et ingenuorum discrimen sublatum fuerat. Extincta inter Christianos servitute summa hæc liberorum, et servorum divisio non amplius obtinet: sunt tamen in Decretalibus Gregorii IV, tituli *de conjugio servorum; de servis non ordinandis.**

(2) *Can. 1. dist. 21.* Eleganter Constantinus M. *L. 41. C. Theodos. de Episc. et cleric.* describit Clericos: *qui addicti divino cultui, ministeria religionis impendunt.*

(3) Ad rem Hieronymus *ep. 52. ad Nepot. n. 5. tom. 1. col. 203. ed. Vallarsii Veronæ, Ministri Dei*, inquit, *propterea vocantur clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia Dominus sors, idest, pars Clericorum est.* Multa, et præclara de origine nominum clericorum, et laicorum habet doctissimus Mamachius *orig. et antiquit. christian. lib. 4. cap. 1. §. 7. tom. 4. pag. 15. et seq.* Vide etiam Petrum de Marca *dissert. de discrim. cler. et laicor.*

N. S. Laici etiam sæculares dicuntur. *Syn. Tolet. IV. can. 22. alias 21.* Vocantur quoque *idiote*, id est, homines vitam in Ecclesia privatam agentes. *Chrysost. Hom. 5. in Lazar., et 55. in 1. Corinth.*

2. Spectant Laici ad jus civile, ejusque legibus tamquam reipublicæ cives subjiuntur (1); sed ad Ecclesiam quoque pertinent, quia Baptismo donati, inter ejus filios cooptati sunt. Itaque in eos in rebus spiritualibus imperium exercet Ecclesia, iique gaudent bonis omnibus, quæ ex christianæ communionis vinculo proficiunt. Quinimo merito plectuntur pœna et bonis privantur suis; si fidem deserant baptismo susceptam, seque conferant ad castra infidelium; si hæretici fiant, et sequantur errores ab Ecclesia damnatos, neque moniti resipiscant; si tamquam schismatici Ecclesie, et ejus capiti Romano Pontifici parere recusent, si ab Ecclesie sinu fuerint ejecti, et excommunicati. In hos omnes Ecclesia suo utitur imperio, et potestate, tanquam extorres filios, et criminosos.

(N. S. Hispaniarum Concilia obedientiam erga sæculi Principes à fidelibus sub anathemate deferendam præcipiunt.

3. Qui inter Ecclesie filios recepti non sunt, in nullo modo ad Ecclesiam pertinent, nisi forte Baptismum petierint, et fiant quasi candidati Christianæ Religionis, uti sunt ii, quos Catechumenos appellamus (1). Hos rei Christianæ elementa docet Ecclesia, tradit symbolum, et signum crucis, instituit ad Baptismi gratiam recipiendam. De laicis non nisi pro re nata, et pro relatione, quam habent ad res sacras, agendum nobis est.

(1) *Quod signum crucis*, inquit Augustinus *tract. 11 in Jo. c. 5. tom. 5. part. 2. col. 576. ed. Maur. Venet. 1750. habent in fronte catechumeni, jam de domo magna sunt; sed fiant ex servis filii. Non enim nihil sunt, qui jam ad domum magnam pertinent.* Interdum catechumeni christiani dicuntur, quo multi referunt canonem 59. Concilii Eliberitani; licet Gabriel Albaspinæus *in notis ad hunc canonem pag. 175. ed. Neapol. 1770.* eum longe aliter explicandum putet. De catechumenis alius erit agendi locus lib. 2., cum de Baptismo disputabimus.

4. Omnis igitur sit tractatio de clericis, ex quibus efficitur hierarchia (1), quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, et Ministris (2), quæque Divina Lege instituta est, ut haberet Ecclesia, qui ea præstarent, quæ sunt ordinis, sive sacri ministerii; et quæ sunt regiminis, sive jurisdictionis. Quare universa clericorum potestas vel ad ordinem, vel ad jurisdictionem pertinet, et alia est hierarchia, quæ ordinis, alia, quæ jurisdictionis, seu regiminis appellatur. Singulos nos persequemur ecclesiasticæ hierarchiæ gradus, atque omnem ordinis, et jurisdictionis potestatem explicabimus. Sed antequam de singulis dicere aggrediamur, noscenda sunt, quæ universos clericos generatim attingunt.

(1) *Hierarchia* apte definitur: potestas à Christo suis Apostolis, eorumque legitimis successoribus tributa, ut Ecclesiam regant, et divina religionis mysteria in ea celebrent, atque distribuant. S. Dionysius Areopagita, sive potius auctor operis, quod ejus nomine circumfertur *de Cælesti Hierarchia c. 5. pag. 41. tom. 1. opp. ed. Antuerpiæ 1654, est Hierarchia*, inquit, *meo quidem judicio sacer ordo, et scientia, et actio, quæ ad Deiformitatem, quantum fas est, accedit, atque insitis sibi divinitus illustrationibus, proportionem quadam Dei subvehitur imitatione.* Ac S. Maximus initio scholior. *in cælest. Dionys. Hierarc. pag. 6. Quandoquidem*, inquit, *hierarchiæ nomen inscribitur huic operi, solet appellare Dionysius Hierarchas Episcopos. Sciendum est igitur, hierarchiam quidem esse principatum, ac velut curam ordinandorum sacrorum, Hierarcham vero, qui sacris præest, eaque curat, ac moderatur.* Confer, præter Pe-

tavium, et Hallerium, qui de *Ecclesiastica Hierarchia* peculiaris opera ediderunt, Cl. Mamachium orig. et antiq. Christian. lib. 4. part. 1. c. 5. §. 4. tom. 4 pag. 278.

(2) Si quis dixerit, inquit, Conc. Trident. sess. 23. can. 6. de sacr. ordin., in Ecclesia catholica non esse hierarchiam; divina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, et Ministris; anathema sit.

5. Principio soli clerici ecclesiasticam jurisdictionem habere possunt, sacrumque imperium, quo fruuntur erga illos, quos sibi jure subjectos habeant. Hujus potestatis, quam spiritualem jurisdictionem vocamus, plura sunt capita, de quibus suis locis disseremus, cum de jure personarum ecclesiasticarum, deque sacris Magistratibus agentes, videhimus, quæ sacri imperii pars quibusdam clericis, quæ aliis sit attributa.

6. Deinde certis fruuntur clerici privilegiis, quorum quædam personas ipsas, et quædam res eorum attingunt. Quæ ad personas pertinent, ea vel honoris sunt, aut juris, vel personalem exemptionem, et reliqua personalia clericorum commoda respiciunt. Honoris, ac juris privilegia eo spectant, ut clerici nobiliorem occupent in templo locum, et præsent collegiis, atque corporibus laicorum, ut soli ecclesiasticas Dignitates, et Beneficia, ex iisque pensiones habere possint, et soli jus habeant utendi, fruendi redditibus rerum Ecclesiasticarum, et Beneficiorum.

7. Jura exemptionis in eo sunt posita, ut neque publicis fungi muneribus (1), neque ad laicos judices venire compellantur, sed solum ecclesiastico Magistratui subesse debeant (2). Reliqua privilegia eo fere redeunt omnia, ut in jus vocati à creditoribus, in id solum, quod est supra decentem eorum tuitionem, condemnentur (3); ut clerici filiofamilias plenum habeant dominium honorum adventitiorum (4); ut qui in clericum violentas manus injecit, statim expers ecclesiasticæ communionis, sive excommunicatus evadat (5).

(1) Vide Cod. Theodos. tot. fere tit. de Episc. et Cler. ubi clerici immunes confirmantur ab omnibus publicis numeribus, atque ab iis etiam, quæ honorifica habebantur. Eadem probatur immunitas à sordidis muneribus in tit. de extraord., sive de sordid. muner., et in L. 15 cod. tit. sordida hæc munera enumerantur. Idemque sancitum est in Capitularibus Regum Francorum lib. 7 c. 185 apud Baluzium tom. 1 col. 711 ed Venet. an. 1772.

(2) Cap. 1 de for. compet. et tot. caus. 11 q. 1 Vide etiam Capitularia Regum Francorum lib. 5 cap. 578 et 590. et lib. 7 cap. 547 456 apud Baluz. tom. 1 col. 604, 606, 755, 750, et locis aliis compluribus.

(3) Cap. Odoardus de solut.

(4) Auth. Presbyteros Cod. de Episc. et Cleric.

(5) Can. si quis suadente, caus. 17 q. 4.

N. S. Personalem Clericis immunitatem pro Hispano Regno firmarunt, Alphonsus Sapiens leg. 50, tit. 6, Part. 1., et Henricus II leg. 5 tit. 1. Lib. 2, Novis. Compil.

Apud nos Clerici exempti sunt ab onere excipiendi apud se transgredientes quoslibet, nisi forsitan pertranseat Rex, aut alius ex Regia stirpe, et deimus Clerici ea sit, qua nulla in populo aptior ad eum excipiendum inveniri possit. Quantum ad milites tamen excipiendos, impletis tantummodo cunctis incolarum ædibus, requiri possunt Clerici, non compelli: Leg. 3, tit. 9. lib. 1. Novis. Compil., leg. 10 tit. 19; lib. 6 ib.

Hæc tamen clericorum privilegia sustulere, reg. decret. 19 Mart. 1837, et reg. alia disposit. 5 ejusd. mensis an. 1838, ut observant recentissimi Selvaggi Adnotatores DD. Phil. Verges et Th. Sivilla, edit. Barcinonens. 1847, t. 1. pag. 155.

N. S. Illud etiam observandum, apud nos Clericos nec admitti debere ad honorifica munera exercenda Leg. 5, tit. 9, lib. 1 Novis. Comp., leg. 5. tit. 14. ib. Regio Decreto 5 Novembr. an. 1770, Sanct. 29, tit. 4, lib. 6. Aulos Acordados, inter eos juvenes, ex quibus per sortes deducuntur aliqui ad militiam, computari non possunt Tonsurati, vel in Minoribus constituti, dummodo qualitates habeant, quæ adsignantur Leg. 6, tit. 10, lib. 1 Novis Compil., et ad unguem observetur Philippi II Instructio ad calcem ejusdem Tit. adposita. Ex lege tamen 2 Nov. 1837, solummodo à milit. servitio exempti clerici in sacr. ordinib. constituti.

N. S. Ab Angariis, ceterisque publicis servitiis immunes voluere Clericos, Reccaredus in Syn. Toletan. III Can. 21, Sisenandus in Tolet. IV Canone 47, alias 46, et Alphonsus Sap. Leg. 51. tit. 6 Partit. 1. Consonat quoque lex 6, tit. 6, lib. 1. Novis. Compilat. Quæ posterioribus aliis Reg. sanctionibus confirmatur.

8. Ad res Clericorum pertinent realis exemptionis jura. Propterea clericorum bona, quemadmodum et bona Ecclesiarum, immunia sunt ab oneribus, atque à vectigalibus, quæ à laicis imponuntur (1). Quam recte, quamque merito hæc sibi clerici privilegia vindicent, non semel Principes declararunt; eaque probarunt suis etiam legibus, et constitutionibus (2). Æquum enim est, esse in civitate gratiosos, uti et apud ethnicos erant, qui sacris in rebus versantur; ac præterea compensanda sunt onera, quibus in sacris explendis officiis, et ministeriis afficiuntur.

(1) Cap. 4 et 7 de immunit. Eccles. cap. 1. 5 et 4 cod. tit. in 6.

(2) Quod videre est præsertim in titulo Cod. Theodos. de Episc. et Cler. et in tit. de extraord. et sordid. muner.

(N. S. Ad Hispaniam quantum attinet, Joannes I Leg. 6, tit. 9. Lib. 1 Novis. Compil., et Catholici Reges Ferdinandus, et Elisabetha Leg. 8 ejusd. tit. bona Ecclesiarum, et Clericorum à tributis, realibusve præstationibus, iis exceptis, quæ ad commune bonum respiciunt, exempta judicarunt. At ne

plus æquo privilegium extenderetur, Joannes I eam immunitatem de bonis tantum intelligendam sanxit, quæ aliquo onere reali subjecta non essent: Ferdinandus vero, et Elisabetha à Clericis tributa exigenda esse de bonis per negotiationem adquisitis decrevere. *V. præcipue, *leg. 7 tit. 40 lib. 1. Novis. Compil.*

Verum in Concordato an. 1737, articulo 8, (*Leg. 14, tit. 5. lib. 1, Novis. Compil.*) statuitur, ut bona à quocumque Capitulo Ecclesiarum, quocumque Monasterio, quacumque Congregatione, vel Pio loco, qualibet via comparata, præter ea, quæ adpellantur *primæ foundationis*, subjecta sint eisdem præstationibus, quibus reliqua aliorum civium bona, dummodo hæc gravata non sint aliqua impositione, ex his, quas Apostolica Sedes concedere consuevit Regibus, ut à Clericis solvantur. Ad hanc tamen solutionem cautum est, ne per ministros Tribunalium laicorum cogantur.

Et quidem suo sunt pensationum genera, quæ ex Apostolica dispensatione Reges nostri exigunt à Clericis. 1 Gratia *Subsidii*, ad quinquennium primo concessa à Pio IV die 2 Martii an. 1561, vi ejus ab omnibus simul Hispaniæ Clericis exsolvenda est quotannis viginti millium ducatorum summa. 2 Gratia *Millionum*, ad sexennium concessa à Gregorio XIV die 16 Augusti an. 1591, vi ejus ab omni simul Clero Sæculari, et Regulari Regnorum Castellæ, et Legionis, exsolvitur summa decem et novem millionum cum dimidio.

Has, ita vocatas, Gratias, quas Apostolica Sedes pluries prorogavit, petentibus Philippo III, IV, et V, ac Ferdinando VI tandem Benedictus XIV in perpetuum extendit 6 Septemb. an. 1757.

Insuper idem Benedictus eodem die, ac anno Ferdinando VI ejusque Successoribus indulsit ut quæ, libet bona nedom Clericorum quacumque, vel Episcopali Dignitate, fulgentium, verum et Ecclesiarum, Monasteriorum, omniumque Piorum locorum, et Beneficiorum; et uno verbo, omnia, quæ ab Ecclesiis, vel ab Ecclesiasticis possidentur, in *Catastrum* referantur, et *Unicæ Contributioni* subjaceant; ea adjecta conditione, quod ut servetur illorum immunitas, inter eos singulis annis dividatur duorum millionum et octingentorum millium regalium summa; ita tamen, quod vigente *Castro*, cessent præfata et alia impositionum genera. Concessit etiam ut possit Rex seligere personam, in Ecclesiastica Dignitate constitutam, quæ censuris, et pœnis temporalibus possit Ecclesiæ, et Ecclesiasticos ad solutionem compellere, salva semper Constit. Clementis V circa Ornamentorum obligationem, et alienationem. Non tamen conveniens visum est adhuc Regibus nostris *Unicam* stabilire *Contributionem*.)

En quomodo rem istam faciunt supra laudati Barcinonens. Selvagii Adnotatores (pag. 167 ejusdem tom. 1): «Si à nobis quæretur, num ecclesiastica realis immunitas Hispanico jura abolita sit; candide fatemur, nostra sententia; abolitionem, neque ex art. 539 Constitut. an. 1812 repeti posse, neque ex art. 6 Constitut. an. 1845. Et certe, quod ad priorem attinet, jam à longo tempore abrogatus fuit; quod vero ad secundum, nullatenus concedimus, privilegia pluribus legibus ab utraque Potestate sancita, et per annos innumeros observata, generali dispositione, quæ de privilegio non loquitur, posse labefactari. Nihilominus, si verum, ut supponimus, narrat Eseriche, *Diccionario razonado de Jurisprudencia*, t. 1. p. 573, ex Brevi Pontif., sancito die 15 April. 1817..., dubium nullum superesset quod immunitas, de qua hic sermo, in caducitatem abierit. Verum quidquid de hoc sit, et data adhuc immunitate, post statutam *unicam*, uti loquuntur, *contributionem*, habito respectu ad bona, quæ ecclesiæ possidere desierunt, summa duorum millio-

rum et octingentorum millium regalium, proportionem servata, de novo esset regulanda.

9. Tenentur prætærea Clerici peculiaribus quibusdam legibus, cujusmodi sunt, ut in primis morum integritate, sanctitate vitæ, doctrina ceteris exemplo sint (1); ut parce, et frugaliter vivant, atque ut opes conferant ad pauperum levamen, non ad inanes sumptus; ut corporis cultu utantur, qui luxu simul careat, et sordibus, ne contemptum, aut invidiam pariant (2); ut non modo sceleris puri sint, sed omnem etiam aliorum offensivam, suspicionem declinent; ut se absteineant à secularibus negotiis, atque muneribus (3); à sœminis secum in una, et eadem domo retinendis, nisi arcta cognatio omnem suspicionem excludat (4), ab omni turpi lucro, et quæstiosa negotiatione (5), à choreis, comœdiis, aliisque spectaculis (6), à laudis alearum (7), à venationibus (8), à sæculari militia (9), à nutrienda nimis elegantè coma (10), ab armis deferendis (11), atque à ceteris ejusdem generis, de quibus agitur in titulo *de vita, et honestate clericorum*. Nam eos servare oportet diligenter leges omnes, quæ pro eorum moribus, et disciplina Ecclesiasticis canonibus latæ sunt, quæque aut in corpore Decretalium extant, aut in Bullis Summorum Pontificum, aut in decretis Concilii Tridentini, quæ dicuntur *de reformatione*, aut in provincialibus, diœcesanisque constitutionibus.

(1) Vide S. Jo. Chrysostom. *de Sacerd. lib. 5 cap. 5 p. 416, et lib. 6 cap. 4 pag. 425 tom. 1 ed. Montfauconii Paris. an. 1718.*

(N. S. Ad rem Patres Synodi Toletani IV Can. 22 alias 21: *Conscientiam puram apud Deum nos habere oportet, apud homines famam optimam eustodire, ut juxta præceptum Apostolicum, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus vitæ sanctæ testimonium habeamus. Excludatur omnis nefanda suspicio, ne detur sæcularibus obtrectandi locus.*

In privatis congressibus, et colloquiis Clericos doctrinam, prudentiam, et fidelitatem præferre oportet, ut ab hominum, quibuscum colloquuntur, animis vel ignorantie calliginem dispellant, vel errores avertant, vel vitia removeant. Neque enim ad voluptatem, sed ad utilitatem æquum est Clericos cum laicis conversari. Atque adeo tanto præ ceteris decet eos honestate pollere, quanto à vulgari populo segregati. Dei sunt in sortem adsumti, ut morum compositionis, et honestatis ceteris de se præbeant speculum, et exemplum. Syn. Velarsana an. 1449, cap. 1. Hac ratione Augustinum innumeros æque hæreticos ad veritatem, ac scelestos homines ad meliorem frugem reduxisse, testis est Posidius in *ejus vita, cap. 9*.)

(2) *Cap. 5 de vit. et honest. cler. S. Hieronymus ep. 52 ad Nepotian. lam. 1 col. 262 ed. Vallarsi Veron.* ita admonebat Nepotianum: *vestes pullos æque devita, ut candidas. Ornatus ut sordes pari modo fugiendæ sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.* Concilium Lateran-

nense II. habitum Innocentio II. Pontifice *can. 4 apud Labbæum col. 1500 tom. 12* habet hæc: *nec in superfluitate, scissura, aut colore vestium; nec in tonsura, intuentium, quorum forma, et exemplum esse debent, offendant aspectum.*

(N. S. Extrema luxus, et abjectionis à Clericis in vestitu vitanda semper optavit Ecclesia. Ad rem Syn. Narbon. *Can. 1: Nullus Clericorum vestimenta purpurea induat, quæ ad jactantiam pertinent munditiam, non ad religiosam dignitatem, ut sicut est devotio in mente, ita et ostendatur in corpore.* Perbelle Syn. Valentina an. 1565, Sess. 5 tit. 5 cap. 15: *Talem in Ecclesiasticis viris amictum cupit Sancta Synodus, ut neque pannosi, aut laceri sint, neque vestibus exquisita arte confectis utantur, sed ea indumenta, quæ animi quietem, aut modestiam promittant.* Unde Synod. Arandensis an. 1473 *cap. 8*, vetuit Clericis, vilibus, et luctuosis vestibus indui; et Compostellana an 1056 *cap. 2* deferre vestes sæculares.)

(5) Tot. Tit. *ne cleric., aut monach. sæcul. negot. se immisc.*—Syn. Compostell. an. 1114 *cap. 21*, et Collect. Tarracon. an. 1591, *cap. 10 de vita et honest. cleric.**

(N. S. Jure Hispano arcentur Clerici à munere Judicis in civilibus: *Leg. 5, tit. 9, lib. 1. Novis. Compil. 2.* Advocati apud Judicem laicum, exceptis causis propriis, consanguineorum, Ecclesiarum, et personarum miserabilium: *Leg. 5, tit. 22, lib. 5 ibid. 3* Ab exercitio Tabellionis seu Scribæ: *Leg. 5, tit. 14, lib. 2 ib.* pro Curia etiam Ecclesiastica, nisi ad causas Clericorum, ad quas unus tantum deputandus est, et in Sacris Ordinibus constitutus, reliqui debent esse laici: *Pragmat. Sanct. 18 Januarii an. 1770. Leg. 6, tit. 14, lib. 2. cit.* Pro rebus etiam spiritualibus interdictum est Clericis in Aragoniæ Regno scribas agere: *Reg. Decret. an. 1765. 4* Ab officio Procuratoris litium, aliarumve rerum temporalium: *Leg. 5 tit. 5, et 2 tit. 6 Partit. 5*, etiam Regulares, nisi pro eorum Ecclesiis, vel Monasteriis: *Pragmat. Sanct. 25 Novemb. an. 1764. leg. 2, tit. 27, lib. 1 Novis. Comp. 5* Ab honoribus Præpositorum, vel Rectorum urbium; *Cap. 5 Ne Clerici, vel Monachi, et Leg. 5 Tit. 1, et 8, tit. 10 ibid. 6* A fidejussorum obligatione pro laicis: *Leg. 45 tit. 6 Partit. 1, et Leg. 1, tit. 10 lib. 10, Novis. 7.* Clericis arma deferentes fori privilegium amittunt: *Leg. 49 Titul. 6 Partit. 1. 8* Postremo absque clericali veste incedentes, à judice sæculari comprehendi debent, et ad Ecclesiasticum remitti: *Leg. 4, tit. 9, lib. 1. Novis.* à quo secundum delicti qualitatem puniendi sunt: *Constit. Apostolici Ministerii §. 8.*)

(N. S. Illud hic non abs re observandum, Clericis, quippe qui ab publicis muneribus exempti, jure feudali vetitum esse in feuda succedere, nec feuda ante Clericatum acquisita retinere, quum illa conditionis mutatio, quæ à servitorum præstatione eos efficit immunes, Domino obesse nequeat; feuda tamen acquirere per concessionem eis vetitum non est. Namque feuda qui eis concedunt, vel servitia remittere videntur, vel, ut per substitutos ea exerceant, patiuntur: *Juris Feud. Lib. 2 Tit. 56.* Qua de re nonnulli, etiam in nostro Regno Neapolitano, Episcopi, Abbates, Abbatissæ, Præpositi feuda possident suis Ecclesiis adnexa: quod et in Hispania in usu esse constat).

* Hucusque Selvagijs, et ejus Adnotat. Revera plures nostrates Episcopos Dominorum aut comitum titulos in quædam proprietarum diocesium loca, adhuc retinere, norunt omnes: ita ex. gr. Ovetensis, *Conde de Noreña*, Legionensis, *Conde de Colle, señor de las Arrinadas y de Vegamian*, appellantur. Notandum hæc de re quod Urgellensis Prælati *Principe y Señor*

temporal de los valles de Andorra denominetur; ejus ditionis solemniter, ad eam Ecclesiam advenientes, possessionem capiunt.

Quod vero præteritum tempus spectat, Compostellanus Archiepiscopus insignibus privilegijs, quæ Principibus eum exæquabant, politus est. Transcribere nunc placet quod *Historiæ Compostellaneæ* scriptores de talibus prærogativis exponunt, videlicet:

Quicumque igitur usque ad tempus prædicti Episcopi (D. Didaci Gelmirez, sæc. 12) in Ecclesia B. Jacobi cathedræ pontificali præfuerant, non tantum Episcopi, sed quasi Principes fuerant... Ex quo namque corpus B. Jacobi, ibidem revelatum, magnis immunerisque miraculis claruit, Hispaniarum Reges Ecclesiam B. Jacobi præ cæteris, ob amorem sancti Apostoli, honorabilem fecere, et Regi juris potestatem prædicto Apostolo circumquaque concessere. Quippe ut quæ tanti Apostoli præsentia cæteris apud Hispanos præcelleret Ecclesiis Ecclesia, eadem prædiorum, hæreditatum, et cæterorum, quæ fuerant Regi juris, præcelleret et potestate: tanto igitur honoris culmine Pontifices in Ecclesia B. Jacobi prædicti præ cæteris Episcopis Hispaniæ, regiam potentiam à Regibus habebant. Cum Rex Hispanorum, ad extirpandam perfidorum Ismaelitarum gentem, cum exercitu suo irrueret, Episcopus Ecclesie B. Jacobi, cum toto sui Regni exercitu, nullatenus se absentabat. Denique, ut verum plenius enucleemus, Pontifices Eccl. B. Jacobi soliti fuerant, militaribus armis protecti, ad bella incedere, et Saracenorum audaciam durius retundere unde apud Gallæicos proverbium hoc inolevit: *Episcopos S. Jacobi, baculo, et ballista.* V. opus M. Fr. Henrici Florez, *España Sagrada*, t. 20. p. 255.

(4) *Cap. 9 de cohabit. cler. et mulier.* Quin etiam removendæ sunt et feminae cognatæ, quæ pravos habent mores, et in quas aliqua cadit suspicio: *Cap. 5 de cohabit. cleric. et mulier.* De clericis qui secum domi mulieres retinere prohibentur, est etiam notatione dignus canon 5. Concilii Nicæni *col. 45 tom. 2 collect. Labbæi ed. Ven.* ubi statuatur, nemini, qui in clero est, licere subintroductam, hoc est extraneam habere mulierem, secundum Dionysii Exigui interpretationem. Quo quidem canone fretus S. Basilius *ep. 55 pag. 149 tom. 5 opp. ed Maurin. Paris. 1750*, Paregorium Presbyterum, quamquam ipse vir esset septuaginta annos natus, ejicere jussit mulierem, quam secum domi retinebat, minatusque est, si non pareret, depositionis, et excommunicationis penam.

(N. S. In avertendis obsequioris sexus consortio Clericis, nullum non movit lapidem Hispaniarum Ecclesia. Synodus Illiberit. *Can. 27* decrevit, ut Clericus sororem, aut filiam virginem, dicatam Deo, tantum secum habeat. Tolet. 1 *Can. 6* à Lectoribus nec videndas patitur puellas Dei, nisi soror consanguinea sit, vel uterina. Tarraconens. *Can. 1* eam voluit à Clericis in consanguinearum adhibere cautionem, quod celeri se salutatione expedirent, et testem secum adducerent, fide et ætate probatum. Gerund. *Can. 7* rem familiarem Clerici per nullum, nisi per matrem, aut sororem, aut puerum, aut amicum regendam constituit. Tolet. II *Can. 3* indulset Clericis apud se habere tantum propinquam, extraneam vero in vicina domo, omni ablata occasione ad Clerici aedes introeundi, et transgressores à Clericatus officio retrahi, Ecclesie foribus pelli, et à tota Catholicorum communione privari, decrevit. Quin et in concubinaris Clericos complura Hispaniarum Concilia penas indixere, præsertim Tolet. VIII *Can. 5* perpetuam scilicet in Monasterio reclusionem, Reges quoque nostri plures in concubinaris Clericos tulerunt leges. Reccesvintus *Lege 13, tit. 14 Lib. 3 Fori Judi*